

si impleverit, illuminabitur a Deo supernaturaliter, ut dicit D. Thomas citato loco de veritate. Contra enim est, quia vel facit, et implet id quod naturale est ex auxilio, et viribus gratiæ supernaturalis, vel ex viribus naturæ. Si primum: ergo jam supponitur cognitio supernaturalis, quæ utique est de rebus fidei, quia auxilium supernaturale incipit a cognitione, et excitante gratia. Si secundum, non est certum quod facienti quod est in se ex viribus naturæ Deus dabit gratiam: nec enim viribus naturæ annexa est gratiæ illuminatio: ergo non est certum quod ille justificabitur, etiamsi impleat præceptum naturale; et sic poterit manere sine peccato actuali in solo originali, quod negat D. Thomas.

XXXIX. Secundo objicitur: Quia damnati carent omni auxilio ad bonum, etiam sufficienti, cum ipsi positi sunt extra terminum viæ, et sic sunt incapaces boni, et convertibiles; ergo non datur illis auxilium quo possunt converti; et tamen peccant, quia habent continuum odium Dei, et superbiam, juxta illud: *Superbiam eorum qui te oderunt ascendit semper*: ergo male probamus ex denegatione auxilii sufficientis homines non peccaturos. Addo, quod ex hac conclusione sequitur contra primam, in qua dicimus denegari aliquibus etiam adultis auxilium sufficiens ad salutem, quia si denegatur eis auxilium sufficiens ad salutem, etiam denegatur ad implendum præcepta: repugnat enim quod habeat auxilium sufficiens ad præcepta, et non habeant ad salutem consequendam; qui enim servat mandata, ingreditur ad vitam: ergo qui potest per auxilium sufficiens servare mandata, potest salvari. Nullus autem quantumcumque obduratus datur, qui non possit implere mandata, et salvari, alias non peccaret, et commodum reporta-

retex obduratione sua, cum tamen de maxime obduratis constet eos peccasse, ut Pharaon qui se peccasse agnoscebat Exodi ix et x, et ipsi intimabantur præcepta Dei, et dicebatur illi: *Usquequo non vis subjici mihi?* Et infideles sæpe moventur ad bona opera facienda, et sic non carent auxilio sufficienti. Denique, generales Scripturæ locutiones significant etiam istis maxime induratis dari auxilia sufficientia, quia et possunt converti, et peccant si non convertantur, et justificentur; sicut dicitur II Petri III: *Patienter agit Deus nolens aliquos perire, sed omnes ad penitentiam converti*: ergo nulli negat auxilium sufficiens ad salutem. Et de maxime obduratis Jerem. III, dicitur: *Frons meretricis facta est tibi, noluisti erubescere; saltem amodo voca me*, Isai. XXXI: *Convertimini filii Israel, sicut in profundum recesseritis*. Nulli ergo negatur auxilium sufficiens ad conversionem, et justificationem a peccatis, sicut nec ad implenda præcepta, sed sicut peccant homines obdurati non implendo præcepta, et secundum impœnitens cor thesaurizant sibi iram, ut dicitur Roman. II, utique aggravando peccata, quia vere peccant deserti a Deo, ut dicit Augustinus ubi supra, ita et peccant non convertendo se et salutem consequendo.

XL. Ad primum respondetur concedendo quod perveniens ad usum rationis habet præceptum convertendi se ad Deum, et acceptandi totam ejus legem, quæ tunc sibi ponitur, saltem implicite, et in illis communioribus præceptis: Declina a malo, et fac bonum: Operare secundum rationem, et non secundum appetitum, etc. hoc enim est pervenire ad usum rationis, notificari sibi legem, qua debet vivere in tota vita secundum rationem. Cæterum non proponitur sibi immediate, et in

particulari statim supernaturalis fides explicite, sed proponitur implicite aliquid de objecto fidei supernaturali, saltem illa duo communissima, quæ oportet cognoscere accedentem ad Deum, ut Apostolus dicit ad Hebr. X, scilicet quod: *Deus est, et remunerator est*, non quia tunc in illo imperfectissimo statu distincte cognoscatur Deus, ejusque remuneratio, sed quia iste cui tota lex vivendi secundum rationem proponitur, non potest acceptare illam nisi proponatur sibi aliquid magnum esse totam illam legem servare, et propter aliquid magnum esse faciendum, quod ipse plene non potest attingere, et hoc est supernaturale quod tunc implicite proponitur. Et hoc ideo, quia non potest in hoc statu naturæ lapsæ tota lex impleri, et acceptari, ut impleatur ex solis viribus naturæ, sed ex auxilio gratiæ, eo quod servantibus mandata promissa est vita æterna; et sic non potest separari impletio mandatorum a Deo fine supernaturali; et deinde, quia totius legis impletio est opus hominis sani, et similiter acceptatio totius legis ad servandum illam, quia hoc est servare totam in intentione, et proposito: non potest autem sanari quis nisi per gratiam. Unde ut iste qui pervenit ad usum rationis acceptet totam illam legem, indiget stimulari ejus voluntatem aliquo superiori, et grandi motivo, sine quo non acceptabit illam; et sic indiget supernaturali auxilio ut totam legem acceptet volens implere: sic enim plenitudo legis est dilectio. Unde qui in illo primo instanti acceptant legem, et implent præceptum naturale de tota lege, signum manifestum est eos accepisse auxilium supernaturale, quia vires naturæ non sufficiunt. Et tales certissime illuminabuntur, et accipient notitiam eorum mysteriorum, quæ requiritur ad justificationem,

THEOLOGIA III.

et salutem, sive per Angelum, sive per prædicatorem, sicut Petrus missus est ad Cornelium, Act. X; sed si paucissimi sunt ex his qui non degunt inter catholicos, qui etiam ante usum rationis edoceri solent de Deo, et de rebus fidei.

XLI. Ex quibus patet, nec in dictis D. Thomæ esse contrarietatem, nec esse infallibile illuminari eos supernaturaliter, qui ex solis viribus naturæ operantur. Non est in dictis D. Thomæ contrarietas, quia in primo instanti usus rationis, omnes accipiunt sufficiens auxilium ad acceptandam legem, et ad res fidei implicite tunc propositas, et per modum præmii superioris pro observantibus legem, sed non omnibus proponuntur res fidei in particulari, et determinate; et sic non accipiunt sufficiens auxilium ad explicite, et particulariter credendum, neque sub motivo fidei divinæ, et hoc ex culpa sua, quia resistunt priori auxilio, nec volunt acceptare legem, neque converti ad Deum; et sic reddunt se indignos propositione rerum fidei sub motivo explicite fidei. Sed tamen isti non incurrun infidelitatem privativam, quæ est culpa specialis contra fidem, licet ex culpa non acceptandi, seu non obediendi legi, fidei propositio denegetur, quia ad hanc infidelitatem requiritur resistentia, seu non acceptatio fidei divinæ sufficienter propositæ in particulari, et explicite, aut saltem sub motivo Dei dicentis, et testificantis, ita quod testimonium Dei non acceptetur ab isto: si enim nihil sibi proponitur in particulari ut testificatum, et dictum a Deo, non utique resistit iste Deo resistenti; et sic non incurrit culpam infidelitatis, quæ consistit in hoc, quod aliquis non acquiescat testimonio Dei, sicut proponitur a Deo. In primo autem instanti usus rationis quando aliquis nihil de Deo au-

divit in particulari, non proponitur testificatio divina circa aliquod objectum in particulari, sed solum proponitur lex ut acceptetur sub motivo alicujus magni præmii. Et ratio hujus est, quia tunc proponitur primum initium fidei, quod est motivum pii affectus ad credulitatem : præcedit enim pia affectio fidem, et piam affectionem propositio ex parte intellectus, non utique credendo, et assentiendo : sic enim ante piam affectionem esset fides, sed proponendo aliqua per modum boni repromissi, ut inquit S. Thomas xiv de verit. art. ii ad x, et hoc adhuc in illo primo instanti non proponitur ut testificatum a Deo, et sub motivo fidei determinate, et explicite, sed valde implicite, et sub ratione alicujus præmii vel magni boni. Unde qui tunc non acceptat legem, etiam sub illo motivo nondum resistit propositioni rerum fidei, sed quasi inductivo ad pium affectum credulitatis sub quadam implicita ratione. Et sic ex nota acceptatione talis motivi, et implicitæ propositionis fidei non sub motivo testificationis divinæ, sed sub ratione cujusdam magni præmii, aut alterius similis rationis, non committitur infidelitatis culpa. Similiter qui illuminatur a Deo, et justificatur, non est ex eo quod operatur ex viribus naturæ tantum, sed quia ex auxilio supernaturali requisito ad acceptationem totius legis, saltem implicite; quod si acceptetur proponetur ei explicite materia ad salutem necessaria, et justificabitur.

XLII. Ad secundum respondetur, quod damnati carent auxilio sufficienti affectivo, et quod tenet se ex parte voluntatis, aut quod in illam influere potest, eamque afficere, et convertere, non tamen carent auxilio sufficienti ex parte intellectus, et speculationis : dæmones enim credunt, et contremiscunt. Et sic

habent sufficientem notitiam ad peccandum : nec enim damnati ignorant legem naturalem, præsertim dæmones, multi etiam retinent memoriam rerum fidei, etsi sine fide. At vero viatores in hoc differunt a damnatis, quod recipiunt ad bene operandum auxilium sufficienti non solum pure speculativum sed etiam affectivum, et influxivum in voluntatem, id est, de se potens stimulare, et excitare voluntatem, quia sunt in statu convertendi se ad Deum, licet aliqui tanta obdurate aut ignavia recipiant hoc auxilium, ut non relinquunt locum dari sibi adjutorium, et vires in voluntate. Peccant ergo et damnati, et obdurati in hac vita, licet isti possunt converti ex vi auxilii, non illi, quia licet cognoscitivum habeant auxilium damnati, sed non affectivum.

XLIII. Ad replicam quod sequitur ex hac conclusione contradicte ad primam, respondetur nullam contradictionem esse, quia prima conclusio de denegatione medii ad salutem consequendam procedit in casu quo negatur aliquid quod est necessarium ut medium, et non ut præceptum, seu non ratione præcepti, secunda vero procedit e converso : sicut, v. g. baptismus in parvulo requiritur necessitate medii, et non necessitate præcepti respectu ipsius parvuli; similiter in adulto peccatore, qui amittit usum rationis irrecuperabiliter, requiritur ad justificationem necessitate medii gratia, et pœnitentia, sed pro tunc jam non currit præceptum de pœnitentia respectu illius, quia est incapax ratione status. Et fides requiritur necessitate medii ad justificationem in adulto; et tamen si non audit aliquid de fide Christi, non obligat præceptum; et tamen cum non crediderit condemnabitur. Itaque auxilium sufficienti quod pertinet

ARTICULUS IV.

Quid de immutabilitate reprobationis, et prædestinationis, et numero eorum?

I. Certitudo alicujus providentiæ, qualis est prædestinatio, vel reprobatio, et immutabilitas, potest esse vel præscientiæ solum sine causalitate, et antecedentia erga objectum, sicut nos possumus esse certi, etiam de illis quæ non causamus, nec facimus, sed tamen certa notitia videmus ut cælum, et elementa; vel potest esse certitudo præscientiæ, et causalitatis simul, quia videlicet ipsa causalitas modo infallibili operatur, et super talem causalitatem fundatur præscientia, eo quod tunc præscientia est de re causanda ab ipsamet providentia. Et talis certitudo dicitur prædefinitionis, et causalitatis, quia ex determinatione voluntatis divinæ tamquam ex causa oritur determinatio, et certitudo objecti provisi et prævisi.

II. Igitur Massilienses inter alios errores etiam istum docebant, quod non erat certus numerus prædestinatorum, sed poterat augeri vel minui, eo quod nullum donum Dei etiam perseverantiæ existimabant esse tale, quod non posset nostra voluntate frustrari, et de facto aliquando frustraretur. Constat hoc ex epistolis Prosperi, et Hilarii ad S. Augustinum ante librum de prædestinatione sanctorum, in quo manifeste errabant, tum in ipsa conclusione, tum in fundamento. In conclusione, quia adversatur expresse Scripturæ, II ad Timoth. II : *Firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: Cognovit Dominus qui sunt ejus* : item electi dicuntur habere sua nomina scripta in libro vitæ, ad Philip. IV : *Quorum nomina sunt in libro vitæ* : et iterum

præcise ad rationem medii ad salutem, denegatur aliquando sive parvulis, sive adultis sine nova culpa. Auxilium vero sufficienti ad implenda præcepta non denegatur alicui, currente, seu stante præcepto. Sed aliquando non currente, aut non obligante præcepto potest negari id quod pertinet ad medium consequendæ salutis, ut in casibus allatis tam pro parvulis, quam pro adultis. Et quando dicitur quod qui potest implere omnia mandata, et ad id habet auxilium sufficienti, potest ingredi ad vitam, et salvari, dico quod id intelligitur de eo qui potest implere omnia mandata, currente, et obligante præcepto, quia tunc etiam in talibus præceptis includuntur omnia media requisita ad salutem, quia hæc etiam sunt in præcepto, quando homo est in statu possibilitatis adimplendi. Sed per accidens potest aliquis poni in statu impossibilitatis adimplendi præcepta, et adhibendi media, et tunc si est in peccato, perit sine remedio, ut in casibus allatis. Neque ista sufficientia media negantur magis obduratis, et conceduntur minus obduratis, sed Deus cujus vult miseretur, et quem vult indurat. Unde Pharaoni concessum est auxilium sufficienti ad implenda præcepta Dei, quia erat in statu possibilitatis adimplendi illa. Et generales locutiones Scripturæ, quæ etiam quoscumque obduratos ad pœnitentiam vocat, et eos peccare si non convertantur, et thesaurizare iram significat clare loquuntur de obduratis in statu possibilitatis proximæ, et currente obligatione præcepti, non si per accidens in aliquo casu præceptum non currat, et tamen medium necessarium non concedatur, ut in casu amissionis usus rationis in peccatore, aut non auditionis, et notitiæ denegatæ de rebus fidei ad credendum.